

**90 років від дня народження**

## **ФОМІН ІГОР ОЛЕКСАНДРОВИЧ – КЛАСИК МІСТОБУДІВНОЇ ШКОЛИ УКРАЇНИ**

«Никто не знает наперед,  
Судьба, какая ожидает,  
Но вдохновение влечет  
И в Храм блестящий приглашает.  
И тех, кто нас привел туда  
Мы не забудем никогда»

Ці рядки написав студент в подяку викладачам, які йому подарували таку красиву професію як архітектор. Вони були серед багатьох записів і мені здається, що вони як ніякі інші відносяться до характеристики Ігоря Олександровича Фоміна. Авторитетний вчений, викладач, керівник він виховав цілу плеяду молодих архітекторів та досвідчених вчених.

Буде справедливо, коли в кожній професії буде розділ спогадів про наставників-вчителів, засновників та фундаторів, яскравих особистостей. Дуже часто ці люди відіграють вирішальну роль не тільки в оволодінні професійних знань та вмінь, але і в долі, житті своїх учнів.

Фомін Ігор Олександрович – доктор архітектури, професор, дійсний член Української академії архітектури, член Міжнародної академії архітектури, заслужений архітектор України, Лауреат Державної премії України в галузі архітектури і премії Ради Міністрів СРСР. Він народився 17 червня 1927 року у Києві. У 1949 р. закінчив з відзнакою Київський інженерно-будівельний інститут, а в 1953 р. – аспірантуру Української академії архітектури. Подальша діяльність І.Фоміна була присвячена, головним чином, містобудуванню.

Метою даної публікації не є описування його професійного шляху, який уже багато висвітлювали його учні та колеги по архітектурній діяльності, а спроба звернути ще раз увагу на ті людські, теплі відгуки про І. Фоміна, як професіонала, учителя, художника, керівника, людину честі в науці.

Як відзначала його аспірантка і колега в подальшій професійній діяльності Кушніренко М.М.: «Ігор Олександрович був дуже вимогливим в роботі зі своїми співробітниками, аспірантами та учнями. Рівень виконаних під його керівництвом робіт був таким високим та надійним, що це давало змогу завершити науково-практичні праці або методичними рекомендаціями, або монографією, або кандидатськими дисертаціями його аспірантів». [1]



КІБІ приймальня ректора. 19.05.1987 рік 19<sup>00</sup> (рис. Яценко В.О.)

Саме з ім'ям І.О. Фоміна пов'язана підготовка докторів архітектури, які стали на чолі регіональних архітектурних шкіл – д-р арх., проф. В.П. Уреньов, д-р арх., проф. Б.С. Черкес, д-р арх., проф. В.М. Вадімов, д-р арх., проф. В.І. Проскуряков, д-р арх., проф. Ю.М. Білоконь.

Характеризуючи свій творчий шлях В. Вадімов відзначає: «доктор архітектури, професор І.О. Фомін відіграв виняткову роль в моєму особистому житті, в становленні та розвитку моєї науково-проектної діяльності». [2]

В подальшому їхні стосунки переросли в тверді професійні та дружні відносини на довгі роки. Це підтверджує те, що І.О. Фомін володів особливим даром професійності і умів його передати майбутнім вченим в сфері містобудування, умів їх знаходити серед великої кількості архітекторів, саме таких які б стали послідовниками його творчості.

Перегортаючи сторінки історії творчості І.О. Фоміна професор Є.Є. Ключніченко особливо відзначає ще одну характерну рису – активну видавничу діяльність [3]. Ця діяльність дала матеріал для багатьох публікацій, як самого І. Фоміна, так і його учнів: «Заслугою його наукової школи є виховання молодих вчених, які в подальшому стали провідними спеціалістами в науково-проектних організаціях в органах управління, в педагогічних колективах». Саме таким продовжувачем його справи став Ю.М. Білоконь – талановитий архітектор, вчений, організатор і педагог, який очолив Український державний науково-дослідний інститут проектування міст «Діпромісто», а надалі і кафедру містобудування. Різносторонність інтересів найяскравіше проявилась в поглядах на проблеми містобудування в ряді публікацій з культурології містобудування.

Поетичне сприйняття міського середовища. Ліричний відступ з практичною пропозицією. «Диалог или рефлексия культур в межгосударственном и межрегиональном пространстве». «Есть ли будущее в архитектурной науке». «Историческая периодизация градостроительной теории в Украине (20-90-е гг.)». Естетика міста.

Ще одну рису І.О. Фоміна неможливо не згадати – це особливе ставлення до вчителів, які дали йому таку чудову професію. В розмовах він умів завжди поєднати свій професіоналізм з джерелом його зародження – вчителем.

«Запечатлелось в памяти посещение занятий в суровую зимнюю пору 1944 г. Неотапливаемая аудитория. Мы – студенты – все в верхней одежде. Девушки – в шапках и платках, пальцы стынют; в стеклянных чернильницах («невыливайках») густеют чернила. Но первый наш декан – А.Я. Хорхот преподносит нам пример преподавательской этики и выдержки – читает лекцию без пальто, расхаживая взад-вперед и потирая окоченевшие руки».

Або – «затем появился А. Власов – «живой классик», который почтительно приветствовал нашего Александра Матвеевича», таким залишився в пам'яті І. Фоміна його учитель Вербицький О.М.

З такою ж глибокою вдячністю згадуються В.Г. Заболотний, А.В. Добровольський, які сформували його архітектурну самосвідомість. Характеризуючи ставлення до вчителів І. Фомін наводить приклад книги Валентина Катаєва «Мой алмазный венец».

Саме таке визначення і ставлення було І. Фоміна до своїх вчителів в архітектурі.

Особливої уваги заслуговує любов і повага І. Фоміна до архітектурного малюнку. За допомогою олівця і кількох хвилин він майстерно відображував те, що будувалось роками, або ілюстрував свою думку так, що розуміли всі незалежно від професійної підготовки. Цей дар він успадкував від свого батька, якому і присвятив свою останню монографію: «Александр Иванович Фомин. Художник и время».

Я вдячний, що доля дала можливість мати такого вчителя, який навчив не тільки професійності, а і багатьом життєвим цінностям.

Переглядаючи замальовки багаторічної давності я звернув увагу на даний ескіз «Чергування в ректораті КІБІ з 18 год. до 23<sup>00</sup>, Ігор Олександрович як завжди з черговою дисертацією». Саме таким він запам'ятався мені зосереджений і працьовитий, стратег і методист, художник і архітектор, учитель і співрозмовник.

### **Література:**

1. Кушніренко М.М. Слово про вчителя. Досвід та перспективи розвитку міст України. Зб.наук.праць №14. – К.: Діпромісто, 2008.
2. Вадімов В.М. Формування регіональних містобудівних шкіл (на прикладі Полтавського національного технічного університету ім. Ю.Кондратюка). Досвід та перспективи розвитку міст України. Зб.наук.праць №14. – К.: Діпромісто, 2008.
3. Ключніченко Є.Є. Методичне забезпечення навчального процесу на кафедрі містобудування. Досвід та перспективи розвитку міст України. Зб. наук. праць №14. – К.: Діпромісто, 2008.

*Учень та послідовник, кандидат архітектури,  
професор кафедри ландшафтної архітектури  
Київського національного університету  
будівництва і архітектури Яценко Віктор*